

**VILNIAUS UNIVERSITETO DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS
(Bendrauniversitetinis dalykas)**

Mokslo sritis/ys, kryptis/ys (kodai)	Medicinos ir sveikatos mokslai (M 000): Medicina (M 001), Visuomenės sveikata (M 004)			
	Humanitariniai mokslai (H 000): Istorija (H 005)			
Fakultetas, Institutas, Katedra /Klinika	Medicinos fakultetas Biomedicinos institutas Anatomijos, histologijos ir antropologijos katedra			
Dalyko pavadinimas (ECTS kreditai, val.)	Mumijų tyrimai 6 kreditų (160 val.)			
Dalyko studijų būdas	Paskaitos	Seminarai	Konsultacijos	Individualus darbas
ECTS kreditai	1	1	1	3
Dalyko vertinimo būdas	Egzaminas žodžiu: 10 uždarų klausimų iš pateikto literatūros sąrašo, vertinami nuo 1 iki 10 balų. Egzaminas išlaikytas, kai teisingai atsakyti 6 klausimai iš 10.			
DALYKO KURSO TIKSLAS				
Tarpdisciplininiame kurse aptarti mumifikavimą, pristatyti svarbiausius mumijų tyrimus bei trumpą šių tyrimų istoriją. Supažindinti su šiuolaikinėmis gamtos ir medicinos mokslų technologijomis, taikomomis mumijų tyrimuose, kai kuriais svarbesniais paleopatologijos rezultatais bei tokių tyrimų etikos principais. Taip pat pademonstruoti, kaip mumijų tyrimai prisideda prie žinių apie gyvenimą bei papročius praeityje.				
PAGRINDINĖS DALYKO TEMOS				
Mumijos - tai žmonių palaikai su išlikusiais minkštaisiais audiniais. Mumifikavimas gali vykti dėl natūralių veiksnių (vad. natūralios mumijos), arba dėl aktyvios žmogaus intervencijos (dirbtinės mumijos), nors daugelis kultūrų praktikavo laidojimo ritualus, kurių metu buvo derinamas natūralus ir dirbtinis mumifikavimas. Pati sąvoka „mumija“ kilo iš lotynų kalbos žodžio <i>mumia</i> , o šis – iš arabų kalboje vartoto termino <i>mumiya</i> , reiškusio balzamuotą kūną. Sąvoka įgavo „kūno išsaugojimo/konservavimo“ prasmę gerokai vėliau. Dėl savo unikalaus išlikimo pobūdžio, tokie palaikai sudaro galimybę daugeliui įžvalgų apie laidoseną ir ritualus, o minkštųjų audinių išlikimas leidžia išplėsti žinias apie ligas praeityje. Mumijų moksliniai tyrimai prasidėjo tik XX a. pradžioje. Iki tol, dauguma mumijų buvo pardavinėjamos kaip keistenybės arba naudojamos pseudomokslinio gydymo tikslais. Tuo pačiu, nemažai dėmesio susilaukdavo mumifikuotuose palaikuose aptinkamos įvairios patologijos. Pirmasis pasaulinis mumijų tyrimų kongresas įvyko 1992-aisiais metais Tenerifėje, Kanarų salose. Tuomet keletas šimtų mokslininkų dalijosi beveik šimtmetį kaupta mokslinių tyrimų patirtimi, bei atskleidė platų mokslinių interesų potencialą, įskaitant biomediciniųjų ir bioarheologinių duomenų integraciją. Dauguma dabartinių mumijų tyrimų daugiausia dėmesio skiria nedestrukciųjų (radiografijos, kompiuterinės tomografijos su išstobulintu trimačiu vaizdinimu, endoskopijos) tai pat minimaliai destruktiviųjų (cheminių, fizikinių ir biologinių) metodų vystymui ir taikymui. Kurso metu bus pristatomi asmeninių tyrimų patirtis: Egipto mumijos, šlapynių kūnai, anatomiciniai preparatai, šventųjų relikvijų ir žinomias atvejas – „Ledo žmogus“ (Ecis). Ypatingas dėmesys bus skiriamas Lietuvoje rastoms (Vilniaus Šv. Dvasios (dominikonų) bažnyčia, Vilniaus				

Švč. Trejybės bažnyčia, Vilniaus Šv. Mykolo bažnyčia, Kėdainių evangelikų reformatų bažnyčia, Varnių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katedra), o taip pat Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejaus rinkiniuose saugomoms Egipto mumijoms.

SVARBIAUSIA REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA

1. Aufderheide, A.C., 2003. The scientific study of mummies. CUP, Cambridge.
2. David, A.E. 2008. Conservation treatment for mummies. In: David, R.A. (ed.) Egyptian mummies and modern science. CUP, Cambridge: 247-254.
3. Lynnerup, N., 2007. Mummies. Yearbook of Physical Anthropology, 45 (Supplement): 162-190.
4. Nystrom, K., 2018. The bioarchaeology of mummies. Routledge, London.
5. Piombino-Mascali, D., Gill-Frerking, H. 2019. The mummy autopsy: some ethical considerations. In: Squires, K., Errickson, D., Márquez-Grant, N. (eds.) Ethical approaches to human remains: a global challenge in bioarchaeology and forensic anthropology. Springer, Cham: 605-625.
6. Samadelli, M., et al., 2013. Theoretical aspects of physical-chemical parameters for the correct conservation of mummies on display in museums and preserved in storage rooms. Journal of Cultural Heritage 14: 480-484.
7. Samadelli, M., et al., 2019. Development of passive controlled atmosphere display cases for the conservation of cultural assets. Journal of Cultural Heritage 35: 145-153.
8. Stienne, A., 2022. Mummified. MUP, Manchester.
9. Waldron, T., 2020. Palaeopathology. 2nd edition. CUP, Cambridge.
10. Zimmerman, M.R., 2012. The analysis and interpretation of mummified remains. In: Grauer, A. (ed.) A companion to paleopathology. Blackwell, Oxford: 162-169.

KONSULTUOJANTYS DĖSTYTOJAI

1. Koordinuojantis dėstytojas: Dario Piombino-Mascali (dr.)
2. Rimantas Jankauskas (prof. dr.)

PATVIRTINTA:

Vilniaus universiteto Medicinos ir sveikatos mokslų Doktorantūros mokyklos Tarybos posėdyje 2022 m. birželio mėn. 15 d.

Tarybos pirmininkė prof. Janina Tutkuvienė